

Kodanikualgatuse instutsionaliseerumine Eestis 2014

Uuringu tulemuste esitlus

SISEMINISTEERIUM

KÜSK Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

TALLINNA ÜLIKOOL

Nordic Hotel Forum

13.02.2015

Päevakava

- Uuringu ülesehitus ja läbiviimise taust
- Küsitluse peamisi tulemusi
- Kohvipaus
- Intervjuude uuring
- Kokkuvõte ja diskussioon

Uuringust lähemalt

- Korduv: 4x
- Rahastaja: KÜSK
- Töörühm: Erle Rikmann, Liisi Keedus, Kristina Lindemann, Eve-Liis Roosmaa, Marko Sõmer, Aivar Joorik, Martin Aidnik
- Partner: TNS Emor
- Ülesehitus: 2 osa (küsitlus/intervjuud)
- Põhiteema: MTÜde tegevuse (riigipoolne) rahastamine

Uuringust lähemalt

- 01.01.2014 Eestis 29 530 mittetulundusühingut (MTÜd)
- Küsitluses osales: 1 000
- Intervjuudel osales: 38 MTÜde esindajat ja 27 ametnikku
- Üle-eestiline, geograafiline esinduslikkus
- Raporti peatükid – kokku 9: MTÜde hetkeseis, liikmeskonnad ja organisatsioonisisese arengud, MTÜde ühiskondlik tegevus ja koostöömustrid, rahastamine, arusaamad riikliku rahastamise korrastamisest, pilguheit naaberriikide MTÜde rahastamisele, kokkuvõtted eesti ja inglise keeles.

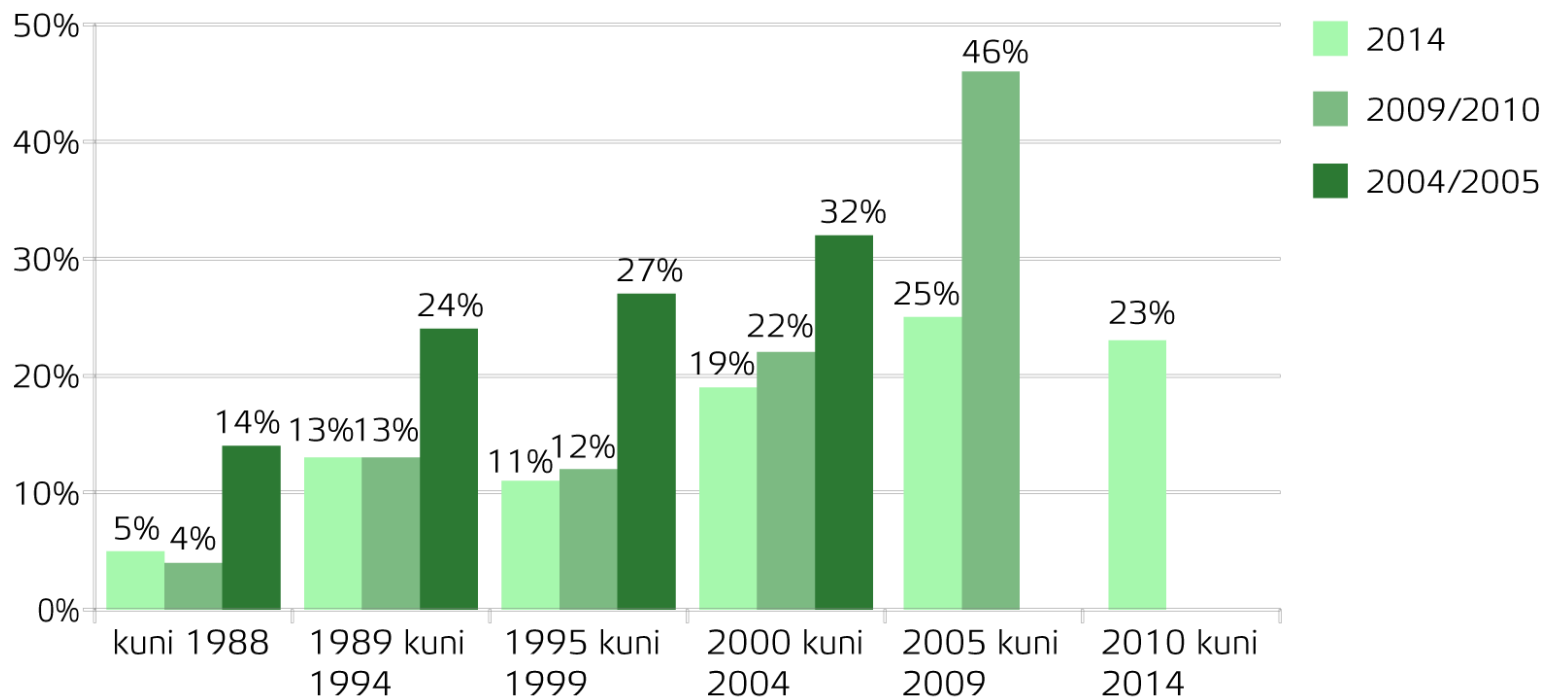
MTÜde küsitluse tulemused

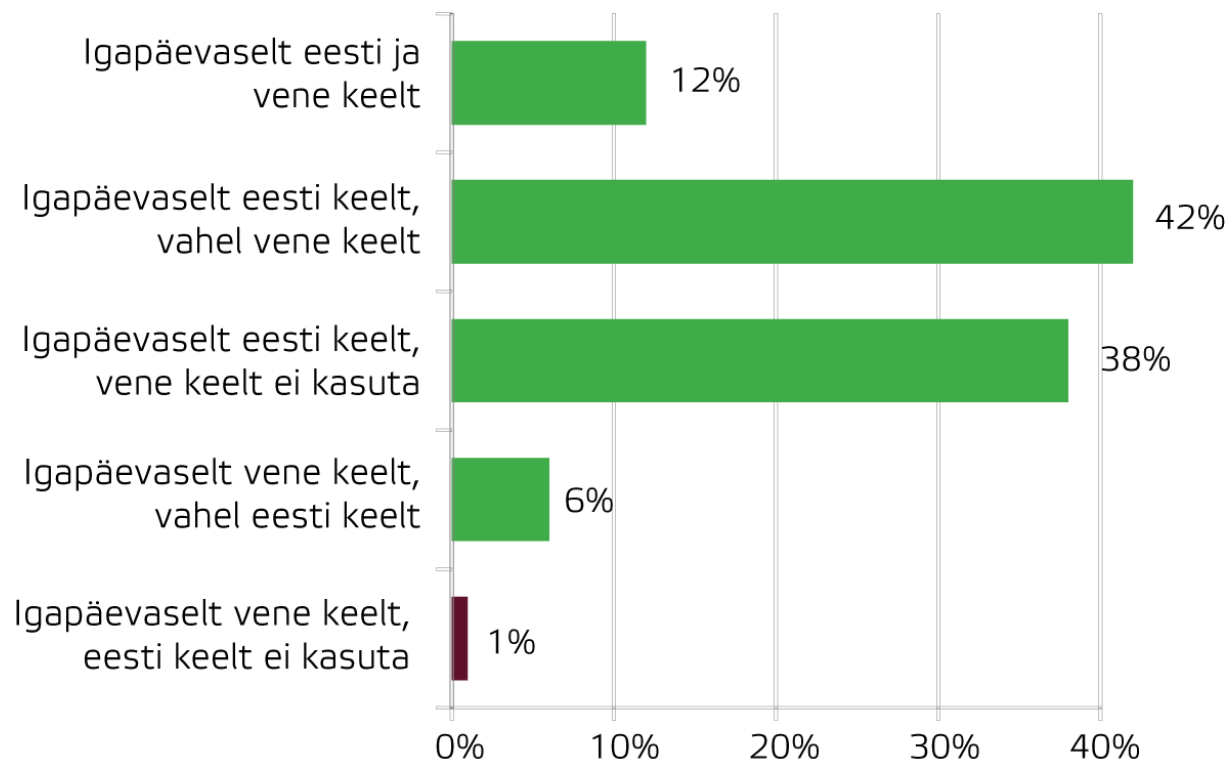
Tegutsemisvaldkonnad

	2014	2014	2009/2010
Sport / kehakultuur	168	17%	14%
Kultuur / kunst	175	17%	15%
Sotsiaalsete rühmade huvide esindamine	58	6%	11%
Haridus / teadus	68	7%	6%
Kutseliidule omane tegevus	44	4%	2%
Sotsiaalteenused	44	4%	4%
Vaba aja sisustamine/ huvialaline tegevus	171	17%	16%
Naabruskonna elukvaliteeti edendav tegevus	109	11%	13%
Ühiskonna areng	33	3%	4%
Looduskeskkond	24	2%	2%
Tervishoid	26	3%	1%
Põllumajandus	15	1%	2%
Kalandus / jahindus	19	2%	3%
Religioon	6	1%	0%
Muinsuskaitse	6	1%	1%
Kommunikatsioon / infotehnoloogia	9	1%	0%
Muu	25	3%	4%
Vastamata	0	0%	2%
	1 000	100%	100%

Organisatsioonide vanus

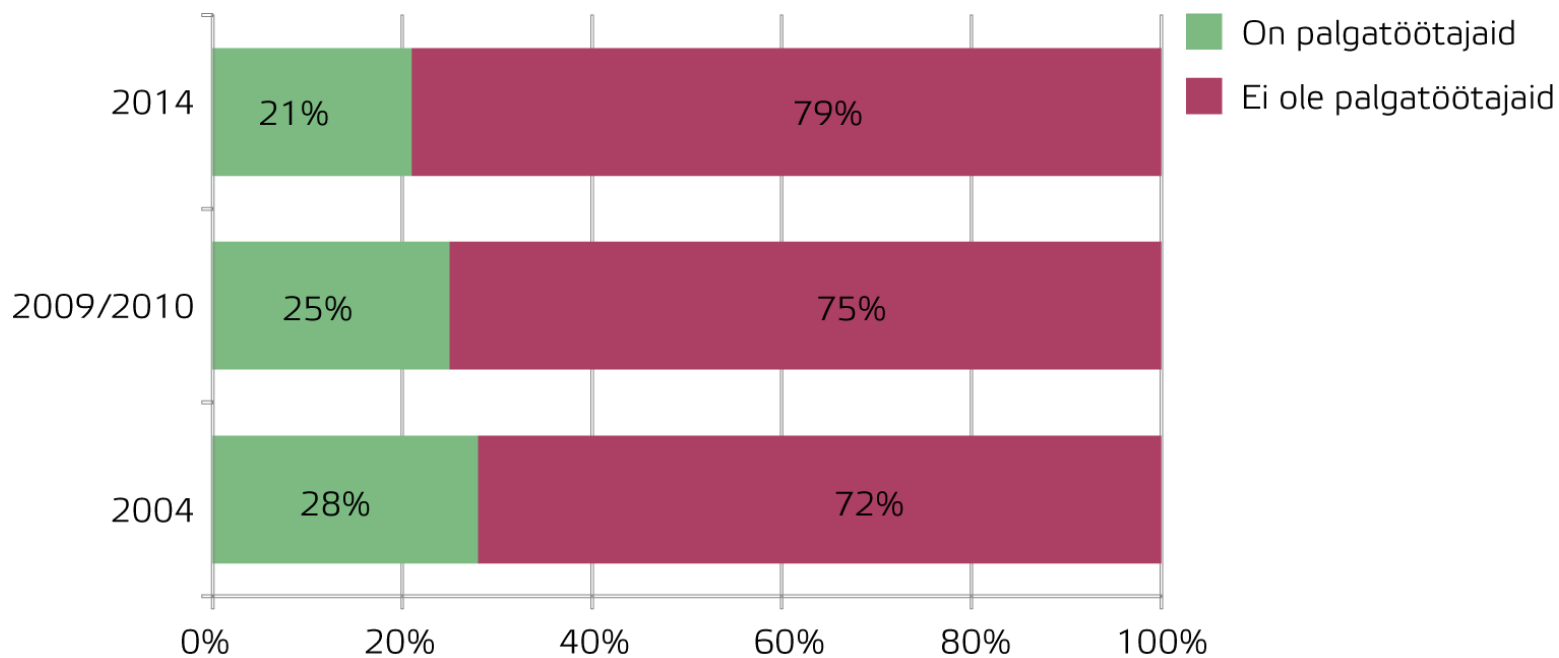

Suhtluskeel

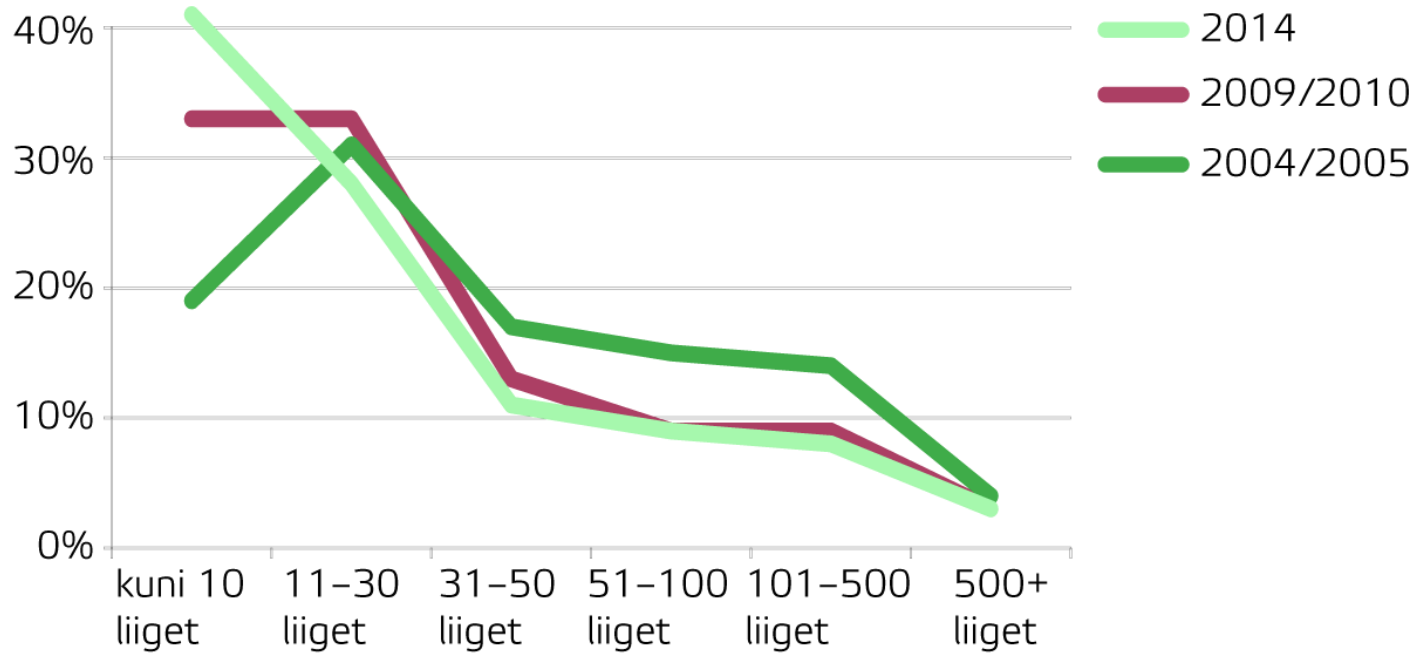

Palgatöötajate olemasolu

Liikmeskonna suurus

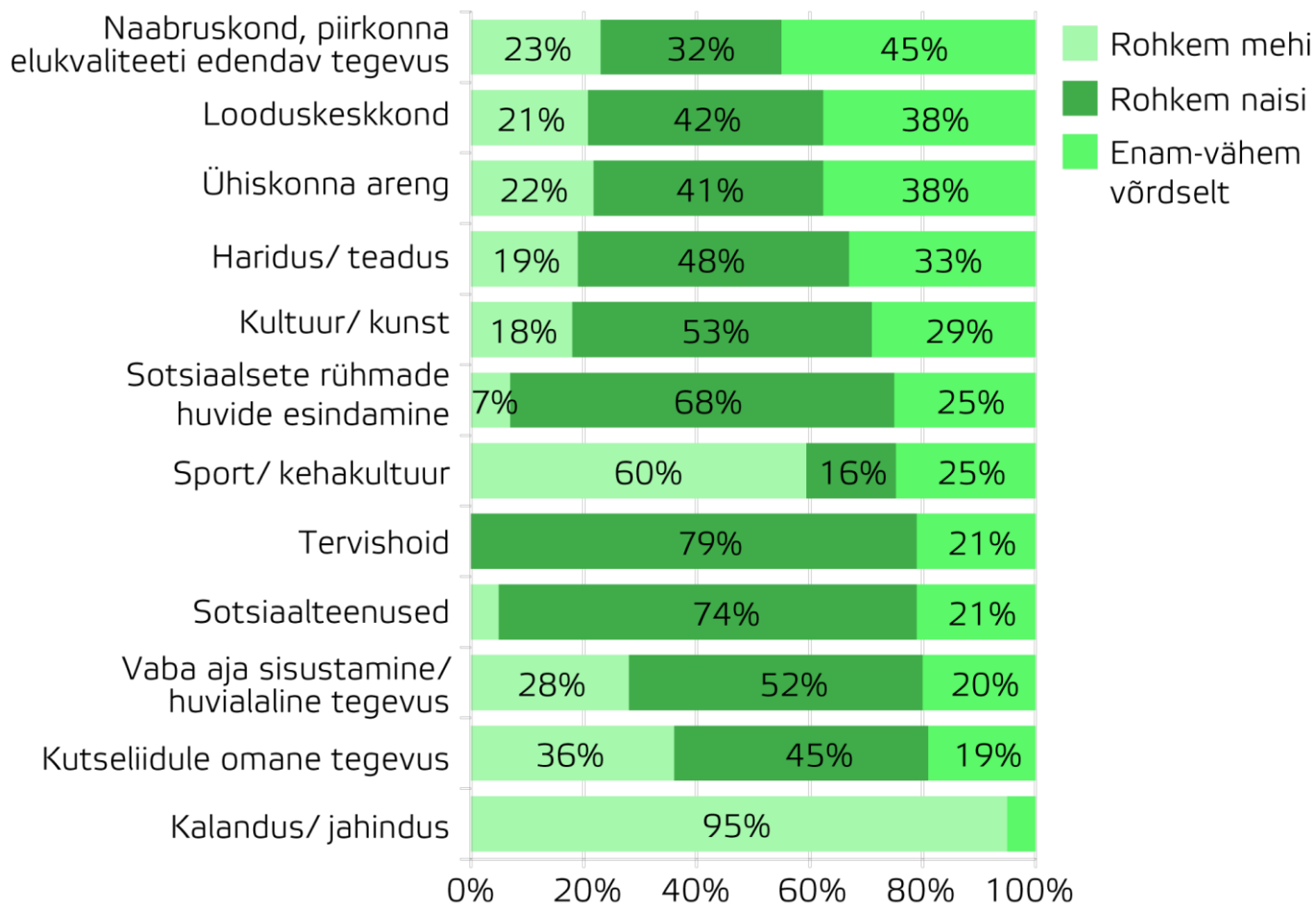

Liikmeskonna suurus

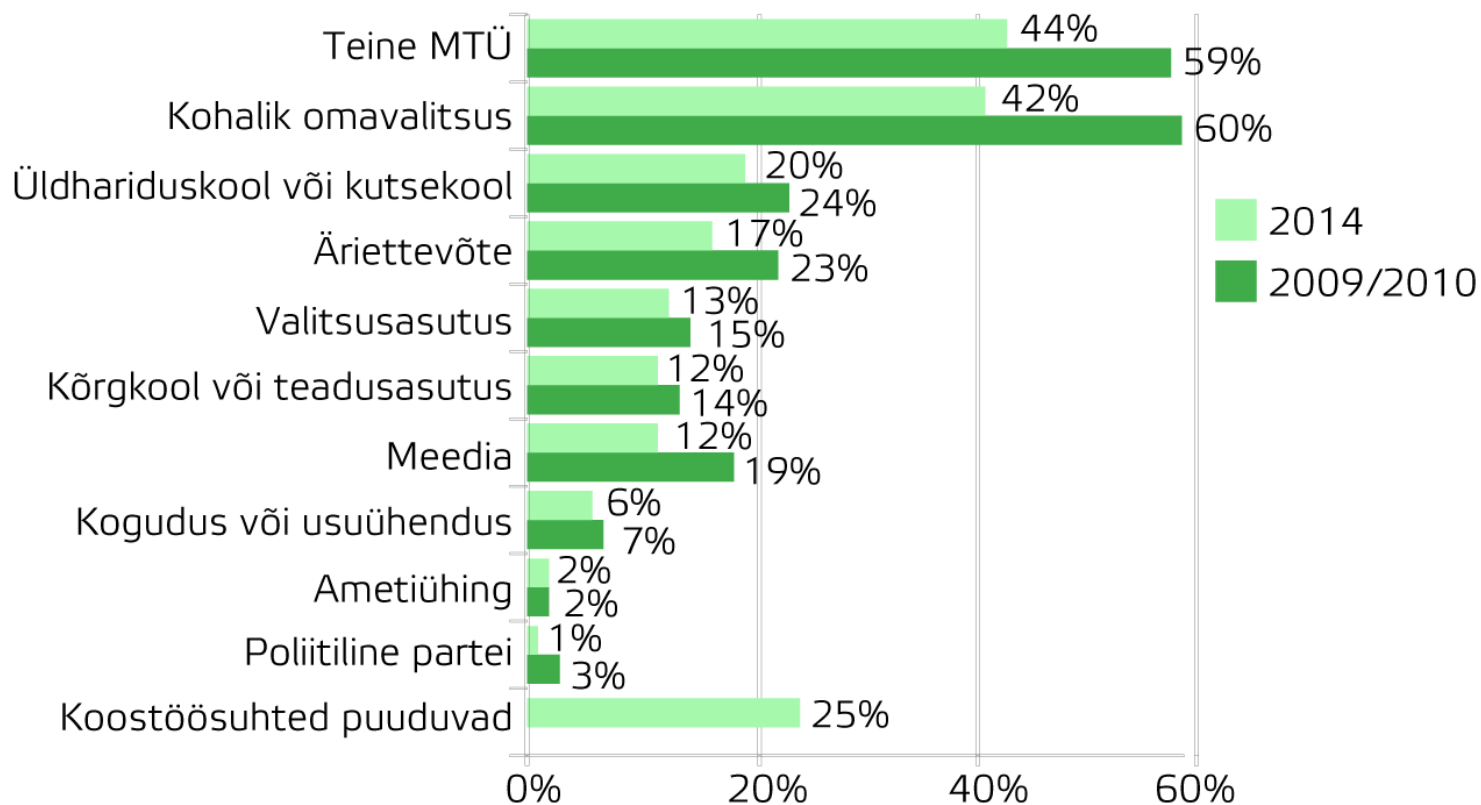
Mediaankeskmesid	2014	2009	2004
Liikmete arv	15	20	30
Aktiivseid liikmeid	6	8	18

- 10 a-ga MTÜde keskmine liikmeskonna suurus vähenenud 2x
- Aktiivsete arv 3x

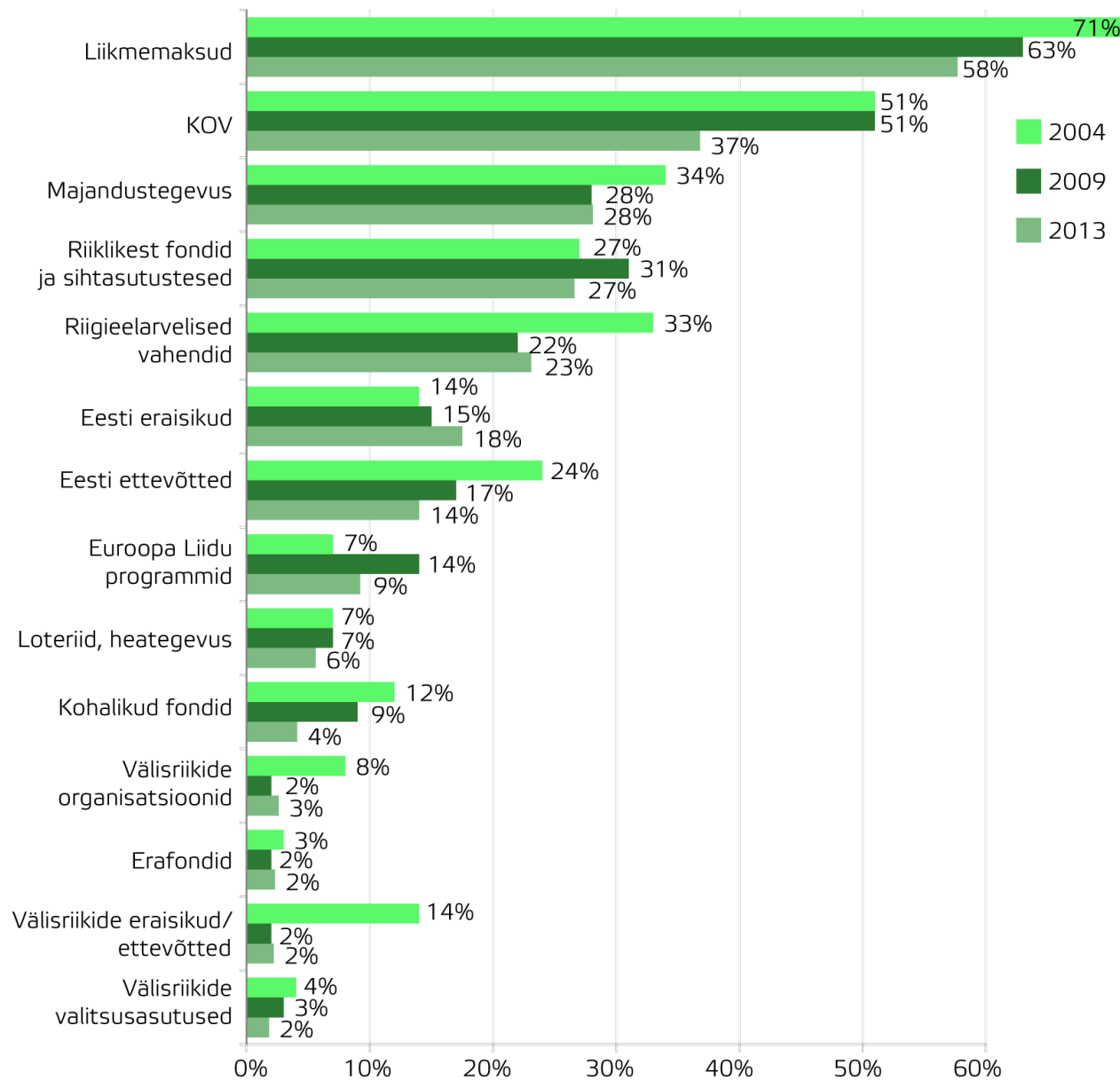
Sooline tasakaal liikmeskonnas

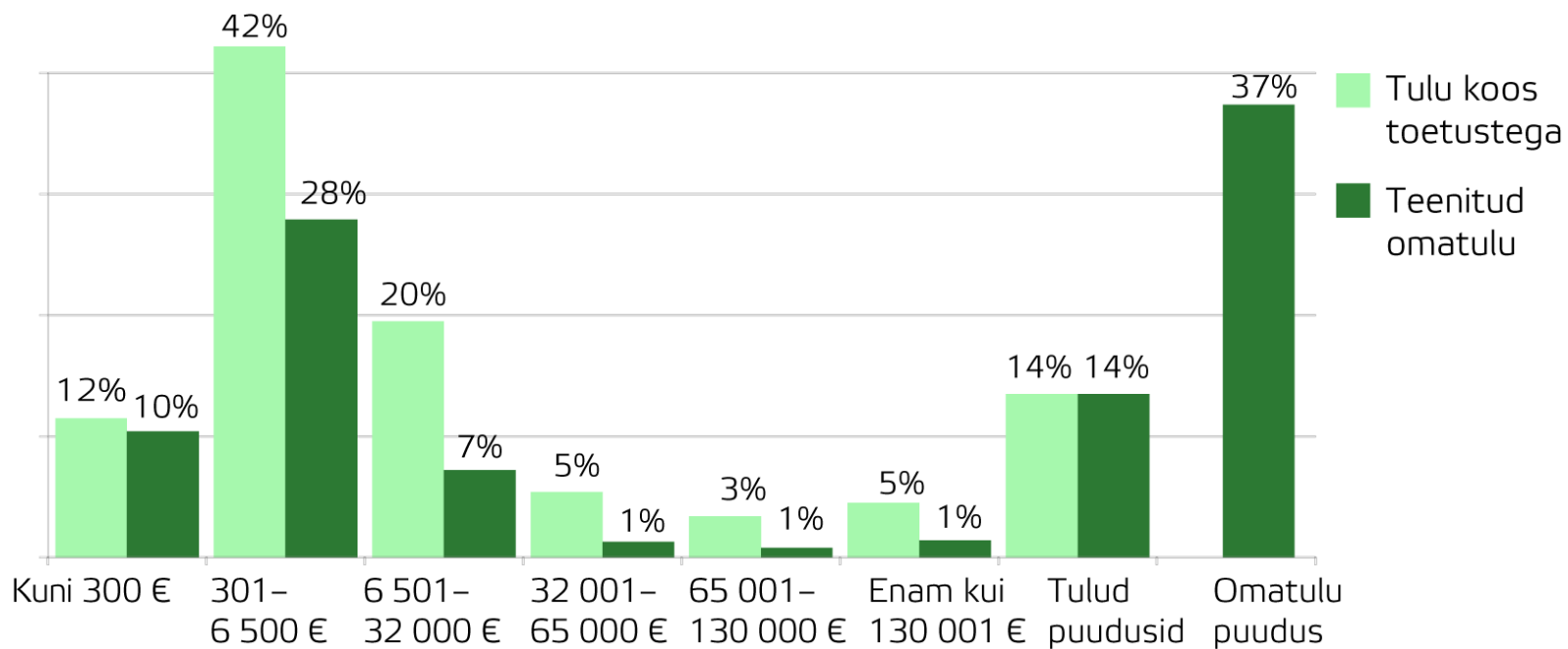
MTÜde püsivad koostööpartnerid

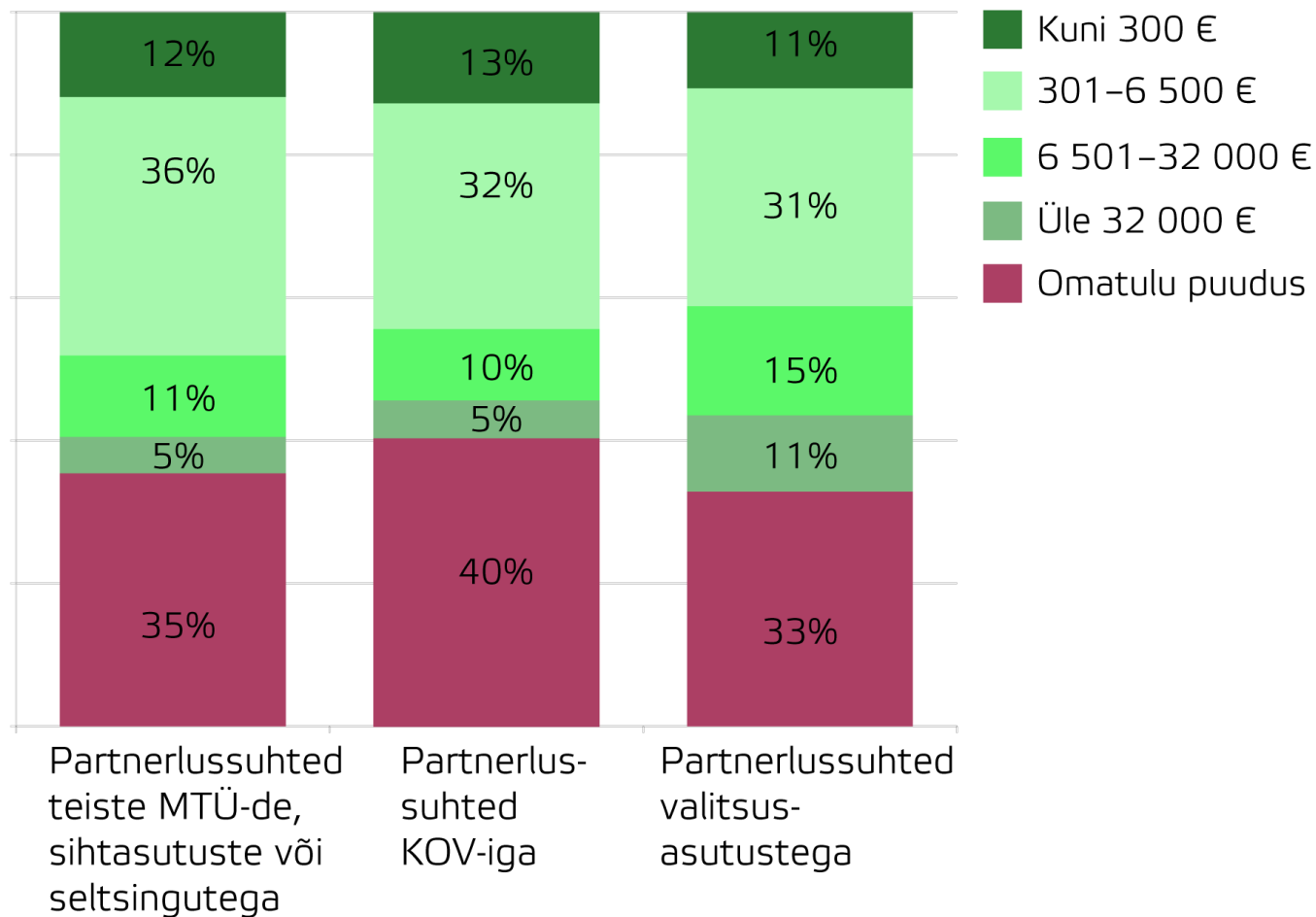
MTÜde rahastamisallikad

MTÜde tulude suurus

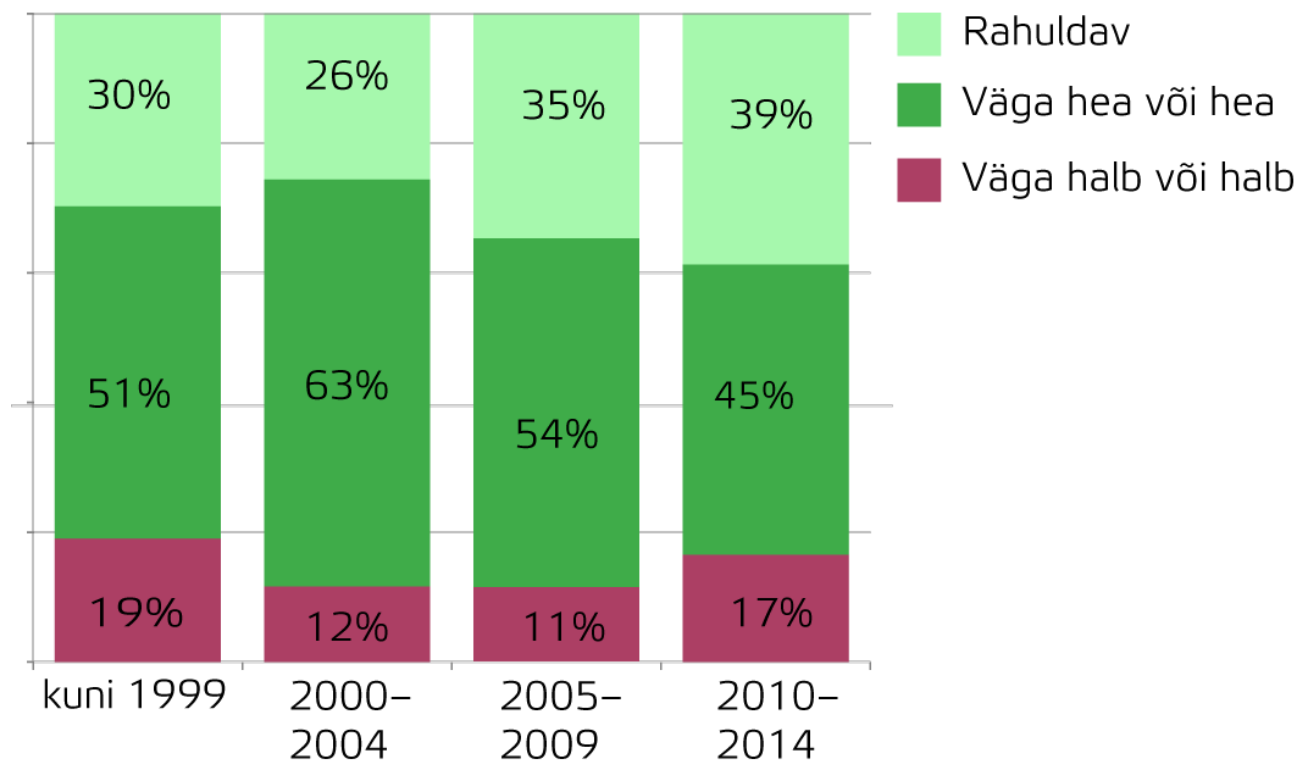

MTÜde omatulu teenimine

MTÜde majanduslik jätkusuutlikkus

Intervjuu-uuringu tulemused

Kodanikuühenduste riigieelarvelise rahastamise korrastamise põhimõtted

- Toetuse andmine ja kasutamine on läbipaistev
- Ühendusele on tagatud võrdne ligipääs rahastamisele
- Rahastamine põhineb avalikul huvil ning on kooskõlas riigi/KOVi strateegiliste eesmärkidega
- Rahastamisprotsessi väljatöötamise kaasatakse seotud osapooled
- Rahastamine edendab ühenduste võimekust

Toetuse taotlemine

MTÜ esindaja

- Loomulikult tekib kohe küsimus – kui sa tead ka teisi taotlejaid – pole võimalik, et see MTÜ kirjutab selle asja paremini kui see teine, kes ei saa ja kui sa vaatad komisjoni, siis tead ka, milles see põhjus on. /.../ Kõik tunnevad, teavad, tunnevad, kes kelle sõber on, omainimene eesotsas. Me ei julgegi kirjutada. Tema ikkagi valdavalt teab ju, millega me tegeleme ja kui talle ei sobi mõni inimene, siis ta loomulikult ei poolda. (Ühenduse liige)

Ametnik

- Oli toetuste kord, mille alusel tegevus- ja projektitoetusi väljastati, kuid hetkel on nimetatud kord peatatud, kuna uus kord on väljatöötamisel. Mingeid selgeid põhimõtteid täna ei ole. (Vallavalitsuse ametnik)
- Mulle väga meeldiks, kui see selliste ühtsete hindamispõhimõtete, ühtsete rahastamis-põhimõtete kasutamine olekski läbipaistev ja ühtlane. /.../ mul tekib alati selline tohutu sisemine konflikt sellega, kui on teatud sellised poliitilised eraldised, millele ei kehti ükski reegel, ükski prioriteet, mis lihtsalt ongi juba ära määratud. Ja sa nagu võitled tuuleveskitega. (Ministeeriumi ametnik)

Rahastamisotsuse tegemise protsess

MTÜ esindaja

- Kõik sõltub inimestest, kes kuuluvad komisjoni. Minu meelest see ei ole õige. Kunagi esitasin projekti Kultuuriministeeriumile, taotluse täitmine oli keeruline ja ei saanud tagasisidet, miks ei saanud toetust: kas ei jätkunud raha või projektis olid mõned puudused. (Ühenduse liige)

Ametnik

- Samas ma tean seda, et need /.../ organisatsioonid saavad teatud tegevustoetuse vahendeid ka läbi teiste kohtade. /.../ aga mida nad rahastavad selle alt? Sest mina ei näe neid aruandeid, mida nad sinna esitavad. /.../ meil on olnud siin MTÜ-sid, kes on teinud mingisuguseid projekte ja nad näitavad kuludena selliseid asju, mida nad on kuskil mujal näidanud. (Linnavalitsuse ametnik)

Võrdne ligipääs rahastamisele

MTÜ esindaja

- See võiks olla ka kuidagi lepinguga väljendatud. See olekski läbipaistvus, sest siis ka teised teavad, kes on strateegilised partnerid ja organisatsioonid teaksid, mis ma selleks tegema pean, et saada strateegiliseks partneriks. Sest praegu on nii, et kes suudab paremini rääkida ja kuskil kellegagi sõber olla, see on nii-öelda strateegiline partner aga sellega ei käi kaasa mingit lepingut ega kindlustunnet tänasel päeval. (Ühenduse liige)

Ametnik

- Kui nüüd rääkida sellest, võib olla sellest samast konkreetsest juhendist ja selle rakendamisest, siis meie majas öeldakse, et see käib käest kätte ja keegi ei taha sellega tegeleda. Ja rääkimata, et seda juhendit rakendataks, mulle näib, et ei ole isegi suurt valmisolekut. Tõesti arvestades ka jälle sellega, et sul on 10 või 12 projekti aastas ja sul on enamvähem teada need kindlad sotsiaalpartnerid, kes seal on, siis ma ei näe ka erilist vajadust, et see on nii öelda ebaproportsionaalselt suur kulu. (Ministeeriumi ametnik)

Rahastamine põhineb avalikul huvil ning on kooskõlas riigi/KOVi strat. eesmärkidega

MTÜ esindaja

- Hasartmängunõukogu enda /.../ lehekülj kajastab seda väga hästi. Vaatad neid Exceli tabeleid – et see on vist lehekülj aastast '95. Nõukogu ei ole oma projektide üle uhke /.../. Vaid ongi selline kandiline, ütleme ruuduline vihik on seal lihtsalt üleval. Pole seal mingit sellist asja, et vaat, mis oli meie superprojektid. (Ühenduse liige)

Ametnik

- erinevate taotlusvormide puhul ka küsitakse seda seost arengu dokumentidega. Et selle peab oskama juba taotleja /.../ eesmärkidesse sisse viia. Ja enda konkreetset tegevust sellega seostada. /.../ nende erinevate komisjonide puhul ikka arengukavasid vaadatakse ja jälgitakse. (Vallavanem)

Rahastamisprotsessi väljatöötamisse kaasatakse seotud osapooled

MTÜ esindaja

- Aga kui palju neid ettepanekuid ka arvestatakse /.../ Et inimesed panustavad – aega, energiat, teevad ettepanekuid. Aga tegelikult, kui valmib mingi arengukava /.../ siis ühtegi ettepanekut ei arvestata. (Ühenduse liige)

Ametnik

- kui on mingi MTÜ või suurem huvigrupp, /.../ siis tegelikult asi hakkab sellest, et nad ise peavad tegema ettepanekuid arengukava täiendamiseks, muutmiseks. See toimub iga aasta. Ja seal nad saavad oma huvisid kaitsta nagu paremini, ja kui juba tegevus on arengukavas sees, siis tegelikult on suhteliselt lihtne ka raha küsida selle tegevuse elluviimiseks. (Vallavanem)

Rahastamine edendab ühenduste võimekust

MTÜ esindaja

- Mulle meeldiks, kui meie linnas oleks selline asutus, kus meil oleks oma laud ja riiul. Sellest tunnen ma väga puudust. /.../ Kodus kõik segab ja juhul kui midagi juhtub, kes otsib minu juures dokumentatsiooni? See oleks hea, kui oleks selline koht, seda enam, et dokumentatsiooni säilitamise kestus on 7 aastat. (Ühenduse liige)

Ametnik

- võiks liikuda selle poole, et me puuetega inimeste organisatsioonidega sõlmime näiteks 3–5-aastase partnerluslepingu, kus me lepime kokku rahastuse 3–5 aastaks /.../ igaaastast paberitega sahmimist võiks vähemaks jätta. Mõnes mõttes tahaks ka selle olukorrani jõuda, et ühingud ei küsi neid eraldi mingisuguste väikeste asjade tegemiseks, ja teisipidi tahaks, et nende tegevus oleks siis ikkagi nagu silmaga nähtav ja käega katsutav nendele inimestele. (Linnavalitsuse ametnik)

MTÜde riigipoolse rahastamise korrastamise kokkuvõtteks

- Muutused aeglased ja väikesed
- Rahastamine ei ole piisavalt fookuseeritud
- Rahastamise tulemlikkuse hindamist ei peeta sageli vajalikuks
- Dilemma strateegilise partnerlusega

Kokkuvõtteks

Uuringu kokkuvõte ja mõtteid diskussiooniks

- Ligi veerand täna tegutsevatest organisatsioonidest on asutatud viimase viie aasta jooksul
- MTÜde peamised tegevusvaldkonnad ei ole viie aasta jooksul oluliselt muutunud
- on vähenenud palgatöötajate rakendamine MTÜdes
- MTÜde liikmeskonnad vähenevad jätkuvalt
- peamine MTÜde tegutsemistasand on endiselt kohalik, vahetu elukeskkond
- vähenenud on püsivad koostöösuhted eriti KOVi ja teiste MTÜdega
- kasvanud on MTÜde teadlikkus kodanikualgatuslikku tegevust korrastavatest dokumentidest
- kasvanud on ka MTÜde sisemine infovahetus liikmetega
- MTÜde tegevus toetub vähematele rahastusallikatele kui 5 aasta eest
- 15% MTÜdest leiab, et nad ei ole majanduslikult jätkusuutlikud

Täname!

